

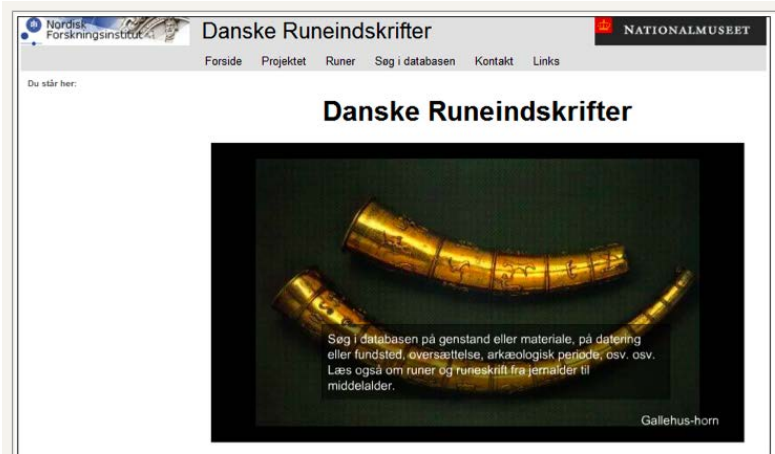
SPROGMUSEET Redaktør: Ole Stig Andersen

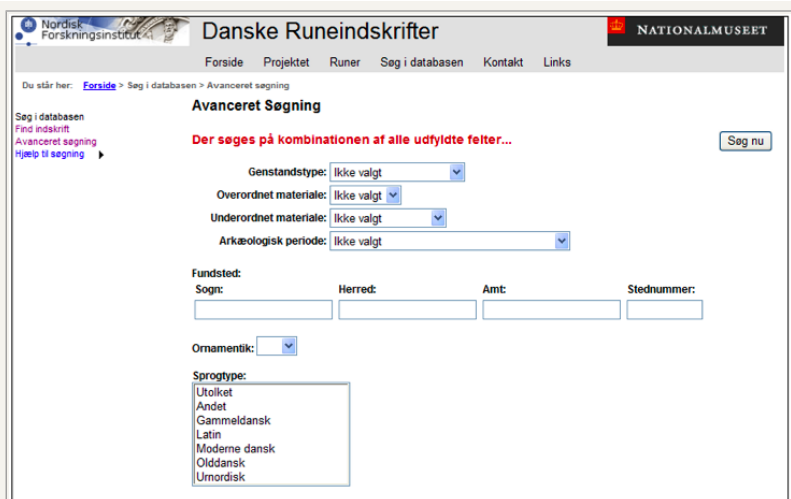
Danske runeindskrifter

Af [Michael Lerche Nielsen](#) 24. november 2010 • I kategorien [Alfabet](#), [Formidling](#), [Runer](#), [Sproghistorie](#) •

Hjemmesiden [Danske Runeindskrifter](#) er en populærvidenskabelig præsentation af det danske indskriftmateriale med de senest publicerede tolkninger, ikke en tilbundsgående, samlet gennemgang eller en fornyet undersøgelse af hver enkelt runeindskrift, selvom en sådan ville være ønskelig. Databasen søger dog også at vise igangværende overvejelser, efterhånden som indskrifterne behandles på ny.

Med hjemmesiden Danske Runeindskrifter kan man både foretage enkle søgninger efter navnet på den enkelte indskrift ...

... eller mere avancerede søgninger, hvor forskellige parametre vedrørende runeindskriften og genstanden, indskriften er ristet på, kombineres, fx bestemte genstandstyper, ord i indskriften, arkæologisk periode m.v.

Indholdet af Danske Runeindskrifter

Databasens formål er at lette tilgangen til samtlige danske runeindskrifter, hvortil regnes indskrifter fra tidligere dansk område i Sydslesvig, Skåne, Halland og Blekinge. Guldrakteater samt Svend Estridsens runemønter er medtaget i databasen, men de behandles kun summarisk, fordi de ikke indgik i det oprindelige projekt. Databasen indeholder oplysninger om den enkelte runeindskrifts fundhistorie, datering, genstandstype, runetypologi, særlige runetegn, translitteration, normalisering og oversættelse af indskrifterne. En del information stemmer overens med et ældre databaseprojekt, [Samnordisk Runtex-databas](#), men der er store forskelle. De fleste poster i databasen indeholder de mest relevante og nyeste litteraturreferencer, men det har ikke været intentionen at lave en egentlig rune bibliografi.

Seneste sprognyheder

19/3	Evolution i sprog: Dovenskab har ændret ord videnskab.dk
30/10	Hvem taler: Kan du høre forskel på menneske og maskine? www.dr.dk
6/3	Dansk lærer: Tosprogede børn bliver sprogligt forstyrret www.bt.dk
28/2	Flere og flere ordblinde får hjælp på universitetet - Magisterbladet magisterbladet.dk
22/2	Keeper eller måske imand? Hvilket ord er bedst? Dansk Sprognet dsn.dk
28/3	Indigenous languages come from just one common ancestor, researchers say - ABC News (Australian Broadcasting Corporation) www.abc.net.au
27/3	UVic news - University of Victoria www.uvic.ca
26/3	New York Nonprofit Media: Native American nonprofit aims to boost community health by teaching Lakota language nynmedia.com
22/3	Teenage business owner aims to revitalize Blackfoot language globalnews.ca
19/3	Language revival preserving history www.smh.com.au

FLERE NYHEDER >>>

[Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort](#)

Nye kommentarer

Artikler om

Arkiv

Resultatliste for søgningen på "bække" (3 genstande fundet):			
	Titel	DK nr.	Indskrift og Fundomstændigheder
Vis	Bække-sten 1	SJy 26	Indskrift: Ravnunge-Tue og Fundin og Gnyple, de tre gjorde Thyres høj. Fundomstændigheder: Stenen blev fremdraget af kirkegårdsdiget i 1810.
Vis	Bække-sten 2	SJy 27	Indskrift: Ravnunge-Tue gjorde disse kumler efter sin moder Vibrog. Fundomstændigheder: Stenen blev fundet i 1858 liggende som stavnen i en senere arkæologisk påvist skibssætning ved to bronzealderhøje, Klebæk Høje, på en mark nord for Bække.
Vis	Østermarie-blyamulet 1	Bh 59	Indskrift: ... {os} hersker Christus(?) ... hersker(?) ... Fundomstændigheder: Metaldetektorfund.

En "enkel søgning" efter runeindskrifter fra Bække. Foruden de to runesten fra Bække Sogn nordvest for Kolding, finder databasen også Østermarie-blyamulet 1, fordi den som alternativt navn hedder "Jættebro/Bækkeskov-blyamulet").

Et typisk opslag: Århussten-3

Opslag - Enkelt genstand

Runedatabasens informationer for denne genstand:

Thumbnails af billeder:

Stamdata:

Titel: Århus-sten 3

Alternativ titel: Århus 4, Aarhus II

Fundomstændigheder:
Stenen opdagedes som hjørnegrundsten under den gamle, nedbrændte vandmølle i Århus.

Opbevaringssted: Moesgård Museums runeal.

Genstandstype: Runesten.

Anvendelse: Runesten genanvendt som bygningssten.

Ejerinstitution: Moesgård Museum
Moesgård Allé 20
8270 Højbjerg
Danmark

Datering: 970-1020

Dateringssikkerhed: Nogenlunde Sikker.

Dateringskommentar: Stenen er ornamenteret med en *maske i *Mammenstil.

Fundsted: Århus (Amt), Hasle (Herred), Århus (Sogn).
Nr.: 150311

Fundstedssikkerhed: Sikker.

Fundår:
1850

Arkæologisk periode: Yngre vikingetid.

Overordnet materiale: Sten.

Indskrift(er):

DK nr.: MJy 77

Dansk oversættelse:
Gunnulv og Øgot og Aslak og Rolf rejste denne sten efter deres fælle Ful. Han fandt døden ... da konger kæmpede.

English translation:
Gunnulfr and Eygautr/Auðgautr and Áslakr and Rólfr raised this stone in memory of Fúl, their partner, who died when kings fought.

Transskription:
Gunnulfr ok Ógotr/Óðgotr ok Áslákr ok Rólfr réstu stén þannsi æftir Fúl, fêlaga sinn, eR varð ... dáþr, þá kunungaR barþusk.

Translitteration:
Side A : kunulfr : auk : augutr : auk : aslakr : auk : rulfR : risþu **Side B :** stin : þansi : eftiR : ful : fela(k)a : sin : | : iaR : uarþ (:) ...y-- : tuþr : **Side C þa :** kunukaR : | barþusk :

Ornamenteret: Ja.

Ornamenteringens udformning:
En 110 cm høj *maske i *Mammenstil pryder side C af stenen, hugget før indskriften.

Oversættelses- og sagkommentar:
Wimmer daterede stenen til omkring 1000 og mente, at indskriftens "da konger kæmpede" refererede til slaget ved *Svold. Det gik Lis Jacobsen og senere DR imod, men senere har fx Moltke accepteret denne mulighed. Jf. nu Roesdahl & Wilson 2006. Næsten samme formulering genfindes på Rådstenen i Västergötland, Vg 40.

Opslaget om Århusstenen. Opslaget fortsætter

<p>Underordnet materiale: Granit.</p> <p>Dimensioner: 160 cm</p> <p>Bredde: 47-70 cm</p> <p>Oprikelige mål: Højden er målt over gulvet. Bredden varierer på stenens fire sider: Side A 58 cm; side B 47 og side C 70, bagsiden er 75 cm bred.</p> <p>Tilstand: Stenen er godt bevaret, men noget forvitret på forsiden, så en del af indskriften er utydelig.</p> <p>Litteraturhenvisning(er): Roesdahl, Else & Wilson, David 2006 Gammeloft, Peder & Jørgensen, Bent (2006): <i>The Århus rune-stones Names through the Looking-Glass. Festschrift in Honour of Gillian Fellows-Jensen. July 5th 2006 Navnestudier udgivet af Aldeling for Navneforskning</i> 39 p. 208-229. C.A. Reitzels Forlag A/S, København</p> <p>Stikord: Konturordning Slaget ved Svold Maske Mammenstil</p>	<p>Runetypologi: Senvikingetid (V).</p> <p>Runetypologiskikkerhed: Nogenlunde Sikker.</p> <p>Sprogtype(r): Olddansk.</p> <p>Rune højde: 13-18,3 cm</p> <p>Skilletegnstype(r): Et kryds, To krydsr.</p> <p>Skriftordning: Indskriftens forløb er kompliceret, den begynder forneden i venstre hjørne på A-siden, fortsætter (i "konturordning") på B-siden og videre opad på kanten mellem A- og B-siden over toppen af A-siden, hvorefter den slutter øverst på C-siden med masken.</p> <p>Indskriftplacering: Indskriften er placeret på to af stenens sider samt over masken på side 3.</p> <p>Autenticitet: Ægte.</p> <p>DR-nr.: 66</p> <p>DRM-nr.: 1, 2, 14</p>
---	--

Opslaget om Århusstenen, fortsat

Nummereringssystemet i Danske Runeindskrifter

Det har på grund af de mange nyfund været nødvendigt at udarbejde et nyt nummereringssystem til Danske Runeindskrifter til erstatning af de gamle DR-numre fra *Danmarks Runeindskrifter 1941-42*.

For at gøre det lettere fremover at indplacere nye indskrifter på relevant plads, er indskrifterne opdelt i topografiske underområder fx Skåne, Fyn og Bornholm. Jylland er blevet opdelt i tre underområder svarende til de nye regionsgrænser fra 2006. Dette skulle gerne give et bedre overblik over indskrifterne for lokalhistorisk interesserede, men samtidig kan opdelingen gøre det lettere at planlægge en egentlig nypublicering af de danske runeindskrifter.

Runenummereringen følger til dels regionsgrænserne

- DK Bh + nummer = Bornholm
- DK Sj + nummer = Sjælland
- DK Fyn + nummer = Fyn plus Det fynske Øhav
- DK NJy + nummer = Region Nordjylland (Vendsyssel, Hanherred, Thy, Mors og Himmerland)
- DK MJy + nummer = Region Midtjylland (former Ringkøbing Amt, Viborg Amt & Århus Amt)
- DK SJy + nummer = Region Syddanmark minus Fyn (d.v.s. det gamle Ribe Amt & Åbenrå Amt)
- DK Sl = Slesvig/Schleswig, Deutschland
- DK SIB = Slesvig By/ Stadt Schleswig, Deutschland
- DK Sk = Skåne län, Sverige
- DK SkL = Lunds stad, Sverige
- DK Hal = Hallands län, Sverige
- DK Bl = Blekinge län, Sverige
- DK Uk = ukendt proveniens
- XXX = Guldrakteater

ZZZ = Runemønter

Yderligere søgemuligheder og projektets fremtid

Der er desværre ikke pt. midler til at fortsætte projektet. Nyfund vil dog blive indtastet, ligesom de videnskabelige medarbejdere løbende bidrager til indholdet når de har tid og mulighed for det. Det er dog hensigten at søge om yderligere midler, bl.a. til en engelsksproget version af databasen. De tilbagemeldinger vi har fået indtil nu, samt vores egne erfaringer med Danske Runeindskrifter viser, at databasen er god til at give et overblik over runematerialet, samt at det er nyttigt med overskuelige oplysninger og referencer samt billeder af runegenstandene. Fremtidsplanerne er på det punkt at få udbygget samlede forklaringer over centrale ord og termer i databasen, som i de enkelte databaseposter blot markeres med *. Det gælder fx "bejn", "bustrofedon" og inspirationskilden er her Saglexikonet i *Danmarks Runeindskrifter 1941-42*. Nationalmuseets fotosamling danner grundlaget for illustrationerne i databasen, men der er desværre et stort behov for nye fotos af fx runestenene ude i landet.

I følgende ti-minutters video gennemgår runolog Lisbeth Imer fra projektgruppen [den store runesten i Jelling](#). Den kaldes til tider "Danmarks dåbsattest", fordi kong Harald her oplyser, at han er "den Harald der vandt sig hele Danmark og Norge og gjorde danerne kristne". Det er dog uvist, hvad "hele Danmark" mere nøjagtigt dækkede over dengang.

Forskergruppen

Danske Runeindskrifter er resultatet af en treårig bevilling fra det daværende Statens Humanistiske Forskningsråd 2003-06. Projektet blev ledet af Marie Stoklund fra Nationalmuseet og Michael Lerche Nielsen fra Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet. Formålet med bevillingen var etableringen af en database over danske runeindskrifter samt en styrkelse af udforskningen af runer i Danmark. Rikke Steenholt Olesen og Lisbeth Imer blev knyttet til projektet som ph.d.-stipendiater. Den oprindelige hjemmeside samt en SQL-database, der kun kunne tilgås med password af medarbejderne, blev udviklet af Kristian Lerche. I 2009 udarbejdede Michael Barner-Rasmussen fra Nordisk Forskningsinstitut en ny hjemmeside, der siden har gjort det muligt for alle at studere indholdet i databasen.

Michael Lerche Nielsen

Nordisk Forskningsinstitut, Kbh Univ

Læs også:

1. [Mejlbystenen](#) Mejlbystenen, Kulturhistorisk Museum Randers På Kulturhistorisk Museum Randers står Mejlbystenen, en mandshøj runesten med indskriften: Åne rejste denne sten efter sin søn Eskil der døde på togt med Tore l...
2. [Den danske skriftnorms grundlægger](#) Forfatteren, oversætteren og bogtrykkeren Christiern Pedersen reddede Saxos middelalderlige storværk fra undergang, talte for modersmålets ret inden for kirke og skole og satte med sin lange række af skrifter...
3. [Danske dialekter lever i virkeligheden](#) For nylig deltog jeg i et nordisk møde for danske lektorer i Norden hvor jeg holdt et indlæg om de danske dialekter. Titlen var: "Er der liv i dialekterne l..."
4. [Den Danske Ordbog på nettet](#) ordnet.dk/ddo Siden november 2009 har Den Danske Ordbog været tilgængelig på nettet. Redaktionen af Sproguseet har i den anledning bedt mig give en omtale af ordbogen, dens omfang og anlæg...

Tagget med: Alfabeter, Danmark, Dansk, Formidling, Nationalmuseet, runer, skrift, Sproghistorie, video

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.